

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Holdninger til bruk av friluftsliv i barnehagen for
å fremme barns utvikling

Attitudes towards the use of outdoor life in the
kindergarten to promote children's development

Kandidatnummer: 126/147/253

Bacheloroppgave i barnehagelærerutdanning

BLUBACH

Avdeling for lærerutdanning

Barnehagelærerutdanning

Veileder: Karen Vibeke Klepsvik

Antall ord: 11783

31.05.2019

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Forord

Denne bacheloroppgaven er det siste vi gjør før vi er utdannet som barnehagelærere ved Høgskulen på Vestlandet. Det har vært et krevende semester, samtidig som det har vært lærerikt. Vi har viet mange timer til å gjennomføre denne undersøkelsen, og utfordret oss selv på mange måter.

Vi vil begynne med å takke Karen Vibeke Klepsvik som har vært vår veileder i denne skriveprosessen. Vi har satt stor pris på alle gode råd og konstruktive tilbakemeldinger, ikke minst den tilgjengeligheten du har vist og den støtten vi har fått gjennomgående i prosessen.

Videre vil vi rette en takk til respondentene våre, som har stilt opp til intervju og brukt tid på å gi oss gode svar. De gode svarene vi fikk har dannet utgangspunkt for en undersøkelse som vi er stolte av å levere.

Til slutt vil vi takke hverandre for det gode samarbeidet gjennom denne bacheloroppgaven, som har vært både utfordrende, men samtidig veldig lærerikt. Vi har lært å kjenne hverandre på både godt og vondt, og opplevd glede og motstand sammen som et team. Vi har motivert og støttet hverandre i tyngre perioder, men stort sett har vi alle tre hatt en stå-på-vilje gjennom dette semesteret. Dette er en opplevelse vi vil ta med oss videre i livet!

Tusen takk!

Bergen, 31.05.2019

Abstract

The purpose of this study is to gain a better insight into the attitudes of kindergarten teachers working with children in outdoor life. This is investigated through the following problem:

What attitudes do kindergarten teachers in three traditional kindergartens have towards outdoor life to promote children's development through play and learning? The Framework

Plan for Kindergartens states, among other things, that the kindergarten shall contribute to children having good experiences with outdoor life all year around (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 52). It is the staff of the kindergarten who decides how the days in the kindergarten should be. In this research we look more closely at different ways to promote children's development through play and learning, based on the kindergarten teachers' leadership.

Active adults who engage the whole group are required, based on the fact that the leader has positive personal self-experiences that motivate both children and employees.

Through the use of a qualitative method, we conducted a semi-structured interview.

Kindergarten teachers from three traditional kindergartens shared their experiences and attitudes about how outdoor life can promote children's development. The respondents emphasize their work on the topic in varying degrees, but show an understanding of the repeated concepts in the research. On the basis of the research, the respondents give the impression that their work in outdoor life is practiced, both for and against what the theory and the Framework Plan says, in relation to children's development.

The theory states that the kindergarten mostly defines its own work with outdoor life.

Through the results of our research, diverse attitudes are presented by three kindergarten teachers with different experiences and competencies. Their attitudes help to promote children's development through play and learning in various ways that each of them have established in their workplace. By providing kindergarten teachers with better insight and awareness of their own and others professional competence, it can contribute to good experiences with outdoor life.

Through the answers we received from the respondents, we chose to conclude the research with a summary that presents different views of three kindergarten teachers' work in outdoor life. We conclude that their knowledge is somewhat similar, but at the same time different.

Their individual attitudes and competence give us more insight into the extent to which their interests and participation in nature lie. One respondent is particularly interested, with competence related to the topic. Another is more insecure about outdoor work, and sees more restrictions due to the age of the children. Our research question show us a picture of three different attitudes on work and participation with kindergarten children in the outdoor life. However, based on their common education as kindergarten teachers, varied approaches to prerequisites and different roles of leadership are presented to promote children's development in the outdoor life.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	6
<i>1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling.....</i>	<i>6</i>
1.1.1 Problemstilling.....	7
2.0 Begrepsavklaring	8
3.0 Teori.....	9
3.1 Friluftsliv i barnehagen.....	10
3.1.1 Spennende og rolig friluftsliv.....	10
3.1.2 Naturopplevelse	11
3.1.3 Affordance	12
3.2 Ledelse i friluftsliv	12
3.2.1 Veileder versus tursjef	13
3.3 Lek	14
3.3.1 Risikolek	14
3.3.2 Motorisk utvikling	15
3.3.3 Ansattes deltakelse i lek	16
3.4 Læring gjennom friluftsliv	16
3.5 Robusthet	17
4.0 Metode.....	18
4.1 Valg av metode	18
4.2 Kvalitativ metode.....	18
4.2.1 Intervju som metode	19
4.3 Valg av respondenter.....	19
4.4 Utforming av intervjuguide	20
4.5 Intervjuene.....	20
4.6 Feilkilder og kildekritikk	21
4.7 Etikk.....	21
5.0 Presentasjon av resultat og drøfting.....	22
5.1 Friluftsliv i barnehagen.....	22
5.2 Naturopplevelse	23
5.2.1 Spennende og rolig friluftsliv.....	24
5.2.2 Affordance	25
5.3 Å lede ansatte og barn i friluftsliv	25
5.4 Voksnes deltakelse i lek	29
5.5 Risikolek.....	31
5.6 Læring gjennom friluftsliv	32
5.6.1 Robusthet	35
6.0 Avslutning	37

7.0 Litteraturliste	39
8.0 Vedlegg.....	42
<i>Vedlegg 1: Samtykkeskjema.....</i>	<i>42</i>
<i>Vedlegg 2: Intervjuguide .....</i>	<i>47</i>

1.0 Innledning

Friluftsliv er en viktig del av barnehagehverdagen fordi det inviterer til lek og læring. Det bygger på barns bevissthet overfor egne og andres grenser i tilrettelagte aktiviteter, noe som kan bidra til mestring, motstand og motivasjon. Barn og unge må bli introdusert for friluftsliv fordi det er en kilde til god helse, og det er nødvendig å få tilegne seg nok kunnskap rundt temaet for å finne glede i friluftsliv (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 11). De særegne kvalitetene som friluftslivet innehar må frem i lyset, og det kreves både planlegging, tilrettelegging og voksnes tilstedeværelse. Aktiviteter utenfor barnehagens område kan bidra til opplevelser og erfaringer hvor barn blir kjent med egne forutsetninger og utvikler deres ferdigheter (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 11-12). Hvert enkelt barn er unikt, og barnehagelærere skal sørge for at alle barn får muligheten til å vokse og utvikle seg. På bakgrunn av barnehagelærerens kunnskaper og ferdigheter, skal man bidra til at alle barn utvikler seg ut fra sitt individuelle utgangspunkt (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 13).

Opphold og aktivitet i naturen skal bidra til at barn får gode opplevelser med friluftsliv året rundt. Friluftsliv er med på å berike barnets liv, og lek og læring i naturen bidrar til barnets helhetlige utvikling og dannelsesprosess (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 78). Aktive voksne skal legge til rette for aktiviteter som bidrar til bevegelsesglede og utfordringer, ved å ta i bruk risikoelementer og tilrettelegge for risikofylt lek. Friluftsliv skaper et fellesskap gjennom relasjoner sammen med barn og voksne, og det åpner opp for samtaler om det man er nysgjerrige på og undrer seg over.

I denne undersøkelsen vil vi starte med å presentere bakgrunn for valg av tema og problemstilling, deretter foretar vi en begrepsavklaring av gjennomgående begreper i undersøkelsen. Videre presenteres teori knyttet til friluftsliv i barnehagen, samt teori om ledelse, lek og læring i friluftsliv, etterfulgt av en beskrivelse av kvalitativ metode. Deretter drøfter vi presentasjon av resultat opp mot teorien, og til slutt vil vi komme med en oppsummerende avslutning.

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Formålet med denne undersøkelsen er å få mer innsikt i hvilke holdninger ulike barnehagelærere har til barns utvikling i friluft. Fokuset gjennom undersøkelsen vil være på

voksenrollen og deres tilrettelegging for lek og læring utenfor barnehagens område. “Personalet i barnehagen skal legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforsking og læring” (Utdanningsforbundet, 2017, s. 53). Valg av tema er basert på observasjoner vi har gjort oss i praksis i løpet av disse tre årene, men spesielt våre praksiserfaringer fra utvekslingssemesteret i Australia. I de tre barnehagene i Australia hvor vi hadde vår praksis, gikk ikke barnegruppene på tur utenfor barnehagens område på grunn av sikkerhetsmessige årsaker. Dersom det regner holder de seg inne i barnehagen og må vente med å gå ut til det er tørt, på grunn av fare for å skli. Våre observasjoner og sammenligninger av barnehager i Australia i forhold til Norge er delvis bakgrunnen for valg av temaet *friluftsliv i barnehagen*. På bakgrunn av det rammeplanen sier og våre erfaringer i praksis ønsket vi å se nærmere på lederrollen til tre forskjellige barnehagelærere i tradisjonelle barnehager i Norge, og deres holdninger tilknyttet friluftsliv i barnehagen.

Forskning og erfaring viser at dersom barn får oppleve glede i friluftsliv, vil det også fortsette å bruke friluftsliv i voksen alder. Friluftsliv og opphold i naturen viser seg å være en kilde til god livskvalitet og helse gjennom hele livet (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 11).

Utgangspunktet for undersøkelsen er å belyse hvordan forskjellige kunnskaper og erfaringer blir tatt i bruk for å fremme barns utvikling gjennom naturopplevelser og friluftsliv. Vi ønsker at undersøkelsen skal bidra til økt bevissthet rundt egne holdninger som barnehagelærer, i forhold til muligheter og begrensninger i friluftsliv som praktiseres. Vi håper at undersøkelsen vil skape mer innsikt hos personalgrupper og enkeltindivider i tradisjonelle barnehager knyttet til hvordan man påvirker barns utvikling gjennom lek og læring i friluftsliv.

1.1.1 Problemstilling

Hvilke holdninger har barnehagelærere i tre tradisjonelle barnehager til friluftsliv for å fremme barns utvikling gjennom lek og læring?

2.0 Begrepsavklaring

I vår undersøkelse tar vi i bruk flere begreper som er gjennomgående i undersøkelsen, og som er sentrale i vår problemstilling. I dette kapittelet forklarer vi begrepene barnehagelærer, friluftsliv, tradisjonelle barnehager, lek og læring.

Barnehagelærer

En barnehagelærer skal lede det daglige arbeidet med planlegging, gjennomføring, dokumentasjon og vurdering av enkeltbarn og barnegruppen. Det er nødvendig at man som barnehagelærer tar i bruk faglig, pedagogisk og etisk kompetanse, for å legge til rette for at barnegruppen og det enkelte barnet er trygt. En barnehagelærer skal se barns individuelle styrker og behov, og legge til rette for utfordringer som bidrar til deres allsidige utvikling. En relevant arbeidsoppgave for en barnehagelærer knyttet til vår undersøkelse er å veilede kollegaer og å skape et godt leke- og læringsmiljø (Utdanningsforbundet, 2019).

Friluftsliv

Meld. St. 18 definerer begrepet friluftsliv som:

Opphold og fysisk aktivitet i friluft på fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelser. Helseeffekten i friluftsliv og den kilden friluftsliv er til miljøengasjement, personlig utvikling, velvære og livskvalitet, bygger på samhandling mellom naturopplevelse og fysisk aktivitet. (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 10)

Tradisjonelle barnehager

I denne undersøkelsen tar vi for oss tradisjonelle barnehager som er barnehager uten noe spesielt fokusområde, som for eksempel en friluftsbarnehage. I de tre tradisjonelle barnehagene vi har tatt for oss har barnehagelærerne individuelle fokus på de felles fagområdene, som også praktiseres på ulike måter.

Lek

Lek er barnets måte å uttrykke seg på og er en sentral del av barnas hverdag. På den ene siden har vi rolige ordens leker og på den andre siden finner vi vilter kroppslig lek. Den kroppslige leken er vesentlig for personalet i barnehagen å ha kunnskap om fordi den har betydning for barns utvikling, læring og dannelsesprosesser. Det fysiske miljøet, omgivelsene, tilgjengelighet og terreng er viktig for å fremme kroppslig lek (Osnes, Skaug & Kaarby, 2015, s. 16).

Barns behov for lek skal bli ivaretatt av barnehagen, og leken skal ha en sentral plass. Barnehagen skal gi rom og skape inspirasjon til ulike typer lek, både inne og ute (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20).

Læring

Læring er en del av barns allsidige utvikling, og skal ses i sammenheng med lek, omsorg og danning (Utdanningsdepartementet, 2017, s. 7). I rammeplanen står det at barnehagen skal fremme læring, og at barna skal oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Gjennom meningsfull samhandling, skal barnas nysgjerrighet og kreativitet anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barn skal få bruke hele kroppen og alle sanser gjennom å utvide perspektiver og få ny innsikt i sine læringsprosesser (Utdanningsdepartementet, 2017, s. 22).

3.0 Teori

I dette kapittelet vil vi gjøre rede for det teoretiske perspektivet som danner grunnlaget for oppgavens tema, og som vil bidra til å belyse problemstillingen vår.

Hvilke holdninger har barnehagelærere i tre tradisjonelle barnehager til friluftsliv for å fremme barns utvikling gjennom lek og læring?

Vi har delt kapittelet inn i flere underkapitler som vi mener er sentrale å trekke frem i forhold til drøftingen av resultatene. De hovedtemaene vi vil presentere er: Friluftsliv i barnehagen, ledelse i friluftsliv, lek, læring gjennom friluftsliv og robusthet.

3.1 Friluftsliv i barnehagen

For nordmenn er friluftsliv en folketradisjon, og noe vi er opptatt av å videreføre. Friluftsliv skal gi naturopplevelse og en livskvalitet for barn og voksne, og det gir rom for barnehager til å selv definere det arbeidet de gjør knyttet til friluftsliv. Erfaringer viser derimot at mange barnehager som er på tur, ikke har noen plan for faglig eller pedagogisk innhold, og at profesjonell kunnskap ofte mangler (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 68).

Friluftslivet skal gi gode erfaringer året rundt, og de viktigste drivkreftene i friluftslivet er nærværet og opplevelsene i naturen (Mytting & Bischoff, 2018, s. 276). Barn skal få et mangfold av naturopplevelser, og barnehagen skal legge til rette for at barn får oppleve naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring. Personalet skal sammen med barna ha samtaler om det de har erfart og opplevd, samtidig som barna skal få stille spørsmål og reflektere sammen med de voksne (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 52-53). Friluftslivet skal være tilgjengelig for alle barnehager, og det skal ikke være verken krevende eller kostbart å bruke. Barnehagelærere skal kjenne til kvaliteter de har i områdene rundt seg, og hvordan de kan bruke disse kvalitetene til å fremme barns utvikling gjennom lek og læring i friluftsliv (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 71).

3.1.1 Spennende og rolig friluftsliv

Friluftslivet har mange kvaliteter, der spenning og ro er to motpoler eller kontraster som arter seg i barnehagehverdagen. Kjennetegn for barn i friluftsliv kan være å kjenne på og erfare disse kontrastene. Det kan handle om korte perioder og øyeblikk hvor barnets tilstedeværelse er oppslukt i en opplevelse eller en aktivitet. For profesjonelle barnehagelærere handler det om å gi rom for disse kontrastene og opplevelsene (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 20).

Et rolig friluftsliv inkluderer aktiviteter og lek preget av ro og konsentrasjon, det krever lite utstyr og kompetanse, og det er ofte enklere aktiviteter å gjennomføre. Selv om aktivitetene

barnet gjør har en ro over seg, kan det kreve mye fra et barn. Det er viktig for et barn i det rolige friluftslivet å ha mulighetene til å kunne sitte i fred, og kunne konsentrere seg om noe det har oppdaget. Det er mye nytteverdi i øyeblikk der barn rusler sakte, setter seg ned og ser på en kongle eller plukker blåbær. Disse øyeblikkene er det barnehagelæreren som må sørge for (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 22).

Et spennende friluftsliv preges av utfordring, mestring og spenning, og står i kontrast med det rolige friluftslivet. I det spennende friluftslivet møter barn sport og idrett i kombinasjon med friluftsliv. Utstyr, ferdigheter og kunnskap kreves når en barnehagelærer planlegger aktiviteter, som for eksempel skilek eller klatring. Barns frie lek i naturen inneholder også elementer av spenning og risiko, som for eksempel å klatre i trær, balansere på en stokk eller løpe opp og ned en bakke. Vilterhet og risikopreget lek i naturen skapes også av barns frie vilje (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 26).

3.1.2 Naturopplevelse

Naturopplevelse er en opplevelse vi har i møte med naturen som kaller frem følelser og stemninger i oss. Vi lærer å oppleve og forstå naturen som barn og unge, gjennom påvirkning fra foreldre, der vi vokser opp og miljøet vi vokser opp i (Mytting & Bischoff, 2018, s. 273-274). Det finnes flere ulike oppfatninger av natur og friluftsliv alt etter hvem vi er, og det finnes ikke noe presist, endelig eller sant syn på naturen. En naturopplevelse er knyttet til den spesielle sjansen friluftsliv gir oss til å være i naturen med alle sanser åpne og å komme tettere på naturen. Uansett hva slags aktivitet vi holder på med, er det i friluft vi søker det aktive nærværet som gir oss anledning til å oppleve naturen. Meningen med friluftslivet oppstår som kvalitet i møtet mellom mennesket og naturen gjennom aktivitetene i friluft (Mytting & Bischoff, 2018, s. 274).

“Vi kan kanskje si at ordet *opplevelse* antyder noe i retning av å bli trukket opp og ut av det jevne hverdagslivet. Vi ikke bare lever, men vi opplever! Vi blir berørt og grepet, både kroppslig og sjelelig” (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 12).

3.1.3 Affordance

James J. Gibson var en amerikansk psykolog som står bak begrepet *affordance*. Affordance brukes til å forklare hva individet tiltrekkes av i miljøet, og hvilken relasjon som finnes mellom omgivelsene og individet (Gibson, 2015, s. 119). Det forteller noe om hva naturen har å tilby hvert enkelt barn, som igjen er avhengig av det følelsesmessige, mentale, fysiske og erfaringsgrunnlaget hvert enkelt barn har (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 23). Barn finner en tilknytning til stedet eller tilstedeværelsen gjennom rolig aktivitet, og ser individuelle muligheter til stedet. Den rolige aktiviteten barna opplever er med på å utvikle forholdet mellom barnet og naturen, og de får kjenne på kontrastene til et aktivt friluftsliv (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 24). Samtidig tiltrekkes barn i stor grad også mot utfordringer og risiko, og barn vil individuelt tolke innbydelser fra miljøet på bakgrunn av utfordringer som appellerer mot dem. Barnehagelærere må sørge for at alle barn får en utfordring tilpasset sitt nivå, og at de blir utfordret etter deres individuelle behov. Barnehagelærere må bruke observasjoner for å bli bevisst på de relasjonene barn har til miljøet. De må sikre seg et overblikk over hvert barn, enten det dreier seg om aktiviteter preget av ro eller spenning (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 27).

3.2 Ledelse i friluftsliv

Svikt i rutinene kan få store konsekvenser, og derfor er viktig at personalet har klart å komme frem til gode organiseringer og fungerende rutiner lenge før en går ut døra i barnehagen. De forberedelsene som er gjort i forkant er i stor grad med på å bestemme hvordan utedagen blir, både for barna og personalet (Lysklett, 2013, s. 82).

Barnehagens viktigste ressurs er personalet. Hvordan hver barnehagedag blir for barna, er opp til de voksne. I rammeplanen er det lagt klare føringer for hvilke mål barnehagen skal jobbe mot, og hvordan personalet skal arbeide i retning av disse målene (Utdanningsdirektoratet, 2017). Den enkeltes væremåte, kunnskaper, holdninger og interesser vil påvirke hvordan det blir arbeidet mot disse målene. Det vil også påvirke hvordan samspillet mellom barn, voksne og foreldre blir. Det er personalet som hver dag har kontakt med barna. Selv om ledelse, organisasjonskultur, barnehagens lokaler og uteområde legger et stort grunnlag for hvordan barnehagehverdagen blir, er det fortsatt rett å si at hver enkelt voksen i en barnehage er den viktigste ressursen (Lysklett, 2013, s. 127).

3.2.1 *Veileder versus tursjef*

Beskrivelsen av barns medvirkning står nedskrevet i barnehagelovens formålsbestemmelse, og barns rett til medvirkning er beskrevet slik:

Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få muligheten til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. (Barnehageloven, 2005, § 3)

Når barnehagen drar på tur er det et mål at barna skal få medvirke i både planleggingen og vurderinger av turen og turens innhold og mål. Som barnehagelærer betyr dette at man skal ha en demokratisk lederstil. I følge Seger i Lundhaug & Neegaard (2013) skiller man mellom to lederstiler: veilederen og tursjefen. Å være en veileder vil si å være en nyskaper, inspirator og utvikler, som stiller spørsmål om hva og hvorfor. Å være en tursjef handler om å være administrerende og kontrollerende. Tursjefens hensyn til forutsetninger i gruppen vektlegges, og man er opptatt av at handlingene utføres korrekt. Som en veileder skal man inkludere barna i avgjørelsene som gjøres underveis på tur, og både aktiviteter og veivalg skal diskuteres. En veileder skal følge barnas innspill, og være medopplevende sammen med barna. Samtidig skal veileder finne funksjonelle utfordringer kollektivt, uavhengig av hvor langt det er til målet. Tursjefen tar alle avgjørelsene selv på vegne av gruppen, for eksempel i situasjoner der sikkerheten vektlegges høyt. En tydelig leder vil være nødvendig i enkelte situasjoner, men som regel vil den ansvarlige bytte mellom disse to rollene på tur, avhengig av situasjonen. En barnehagelærer som holder veilederrollen store deler av turen har som regel høy tur kompetanse, og er god på å planlegge og forutse eventuelle faresituasjoner (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 116).

Når barnehagen er på tur stilles det krav til barnehagelærerens lederkompetanse når det gjelder det som angår gruppe, miljø og enkeltpersoner. For noen barnehagelærere kan enkelte situasjoner på tur oppleves ekstreme, mens for barnehagelærere med mye erfaring og kompetanse kan slike situasjoner føles enklere å takle. Dersom en uerfaren barnehagelærer skal planlegge en tur, er det viktig å velge turer eller områder som er forsvarlige, og som har

gode marginer på vær og andre faresituasjoner. Jo mer kompetanse barnehagelæreren anskaffer seg, jo mer utfordrende kan turene bli. Ut i fra forutsetningene til både barnehagelæreren og barnegruppa, kan turene få en progresjon (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 124).

3.3 Lek

Mårtensson i Lysklett (2013) fastslår at lek i naturen ofte er fleksibel. Både tema og arena for leken og hvilke barn som deltar, kan fort endres underveis. Resultatet av dette blir både en dynamisk lek med et høyt nivå av fysisk aktivitet, i tillegg til en høy andel av mentale prosesser med fantasifulle og hurtige assosiasjoner. Dette gjør at barna får utviklet sine kreative evner (Lysklett, 2013, s. 145). I dannelsings- og utviklingsprosessen er det en nær sammenheng mellom utfordring og mestring, i tillegg til betydningen av de opplevelsene som forandrer oss (Magnussen & Vold, 2018, s. 40).

3.3.1 Risikolek

Risikolek er med på å utvikle barns kroppslige forståelse av hvordan de skal håndtere risiko gjennom erfaringer med kroppen, og leken skal være vågal, dristig og spennende (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 32). Sandseter i Lysklett (2013) fastslår at lekemiljøet i naturen er mer utfordrende og risikabelt enn et vanlig uteområde i en barnehage, og at barn i naturen dermed får oppleve risikolek i større grad (Lysklett, 2013, s. 145).

Barn som leker kroppslig i naturen vil kjenne på sine egne grenser gjennom å oppsøke risikoelementer og risikofylt lek (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 26). I følge Flemmen i Lundhaug & Neegaard (2013) er spenningen og graden av utfordring de møter i risikolek, drivkraften i leken. Fordelen med risikolek er at barn tester ut sine egne grenser. Barn hopper fra eller klatrer i store høyder, eller beveger seg i stor fart, som for eksempel gjennom aking, sykling, løping eller rutsjing. Et sentralt utbytte av å teste sine grenser er barns læringsprosess gjennom skadene de pådrar seg i den fysiske aktiviteten de gjennomfører. De erfaringene barn får gjort seg i tidlig alder er med på å forebygge eventuelle ulykker senere i livet (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 32).

Når et barn leker alene eller med andre barn, har det lett for å finne flyt gjennom evnen til å leke, særlig om ikke voksne griper inn og avbryter leken (Løvoll, 2018, s. 46). Flyt er en balansegang mellom utfordring og ferdighet. Dersom et barn møter akkurat passe nok utfordring i forhold til egenskapene barnet besitter, ligger det en mulighet for dyp tilstedeværelse (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 24). For at barn skal utvikle en tro på egen mestring og kjenne på personlig utvikling er det viktig at de voksne klarer å tolke når barn trenger støtte, både fysisk og psykisk. Å la et barn falle på stien eller skli ned fra en stein bidrar til at barnet lærer seg selvstendighet og ansvarlighet for egen risiko ute i naturen. Med tiden vil barnets risikogrense flyttes og nye erfaringer vil bli gjort (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 30).

3.3.2 Motorisk utvikling

Samspillet mellom nerver og muskler, eller bevegelsen vi utfører, er en enkel definisjon på hva motorikk er. Alt som handler om bevegelse blir sett på som motorikk, der det skjer et samspill mellom hjernen, nervesystemet og musklene (Osnes, et al., 2015, s. 115). Motorisk utvikling foregår i en aldersrelatert utvikling hos barnet, og skjer når barnet er modent for det. Bevegelsene hos barnet vil etterhvert komme av seg selv, og barnets motoriske atferd og bevegelsesferdigheter endres over tid (Osnes, et al., 2015, s. 117). Øvelse og praksis er sentralt for at barnet skal tilegne seg disse motoriske ferdighetene. Dette kan være så enkelt som et barn som krabber bortover gulvet, og som etterhvert mestrer å klatre opp og stå på to ben (Osnes, et al., 2015, s.118).

Motorisk utvikling er en del av den menneskelige, helhetlige utviklingen og den evnen vi har til å få kontroll over kropp og bevegelse. Motorisk utvikling har fokus på kontroll og styring av bevegelsene, og deles ofte inn i to grupper: finmotorikk og grovmotorikk (Moser, 2010, s. 141). Grovmotorikk er bevegelser som utføres av de store muskelgruppene som vi ofte ser når vi er på tur og det er mye bevegelse, som for eksempel å gå, løpe, hoppe og klatre. Finmotorikk utføres av mindre muskelgrupper og krever mer presisjon. Øye - hånd koordinasjon er et eksempel som også brukes når barn klatrer eller kaster, men bevegelse av tær, øyne og tunge er også eksempler på finmotorikk (Osnes, et al., 2015, s.119).

3.3.3 Ansattes deltakelse i lek

Det er en fordel at personalet har gode egenopplevelser med fysisk aktivitet og lek for å bli “gode lekekamerater”. Det er ikke gitt at alle er gode på å leke med barn, og man vil som regel bli gjennomskuet av barna dersom den voksne ikke er fullt deltagende. De voksne i barnehagen bør ha kunnskap om blant annet barnekroppen, fagdidaktikk, lek og bevegelseslæring, for å forstå og tilrettelegge for barns kroppslige lek og nysgjerrighet. De ansatte blir bevisst på det en selv behersker og synes er morsomt gjennom gode egenopplevelser med lek, og dersom de voksne viser ekte engasjement vil det smitte over på barna. Ansatte bør ta i bruk sine ferdigheter og kunnskaper med forskjellige leker som kan vekke begeistring og glede hos barna. Barnehagen bør skape en kultur som gjør at de voksne kan føle seg bekvemme med å vise fram noe de er kjent med, både leker og aktiviteter (Osnes, et al., 2015, s. 43-44).

3.4 Læring gjennom friluftsliv

Én av Peter Arnolds tre dimensjoner om bevegelse inspirerte oss til å ta i bruk læring *gjennom* friluftsliv. Det dreier seg om hvordan man tilegner seg kunnskap og erfaring gjennom å bruke kroppen (Arnold i Jensen & Osnes, 2009, s. 137). Friluftsliv handler i høy grad om læring, og det er barnehagelærerens ansvar at barn får ulike innfallsvinkler og muligheter til å lære. Gjennom å bruke kropp og bevegelse, lærer, opplever, erfarer og uttrykker barn seg. Læringen kan handle om konkrete kunnskaper og ferdigheter, men samtidig kan det å erfare, oppleve, kjenne på følelser, grenser og utforskning også handle mye om læring (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 81).

I følge miljøverndepartementet (2001) skjer læring i friluftslivet på mange forskjellige måter. Utenom barnehagens anvendelse av friluftslivet, skal også barns læring skje gjennom opplevelser sammen med foreldre eller venner og på egen hånd, for å styrke sosialiseringen til friluftsliv (Magnussen, 2018, s. 24). En av barnehagelærerens fremste oppgaver er å legge til rette for barns læring og forståelse i natur og friluftsliv (Magnussen, 2018, s. 36). Å være veileder for barn i friluftsliv handler om å velge aktiviteter og naturmiljø som fremmer både læring og personlig utvikling. Gjennom både formelle og uformelle læringssituasjoner kan man skape tanker hos barna og stille spørsmål som skaper undring (Magnussen, 2018, s. 123). Læringssituasjonene kan forsterkes ved at barn får anledning til å sette egne ord på og

reflektere rundt opplevelsene deres. Slike refleksjoner kan brukes mellom barnehagelæreren og barnegruppen for å forsterke læringen, og sette barnas opplevelser inn i et større perspektiv. Barnehagelærerens rolle er å gi barna tid til å selv oppleve naturen, og gi rom for utvikling av sosiale relasjoner for å forsterke naturopplevelsene (Andersen, 2018, s. 200).

I barnehagelæreryrket er det stadig en utviklingsprosess når man er i en posisjon der man tar på seg ansvaret for andres læring, motivasjon, opplevelse og sikkerhet. Barnehagelærere må være bevisst på hvordan og hvem man er, og hvordan man driver egen praksis. Som rollemodeller skal man sammen med barna lede, inspirere, lære av og lære med. En barnehagelærers erfaringer, kompetanse, handlinger, verdier og identitet er avgjørende for hvordan en barnehagelærer blir som rollemodell for barna, og om hvorvidt man blir en god eller mindre god leder (Moen, 2018, s. 210).

3.5 Robusthet

Livet i det moderne velferdssamfunnet er i ferd med å bli et liv kontrollert av regler og påbud, av beskyttelse og sikkerhetstiltak, og barns oppvekst er i økende grad preget av overbeskyttelse. Å få noen skrubbsår, fryse litt, brette et bein, være litt sulten innimellom, gir kontrastopplevelser som er gode i seg selv. Slike kontrastopplevelser skaper større motstandsevne og robusthet (Breivik, 2001, s. 146). Vi må være villige til å utsette oss for mulige farer, dersom vi skal lære oss å mestre og å bli robuste (Breivik, 2001, s. 147). Robusthet kan sies å være en mental innstilling som setter preg på barnets totale væremåte, både den mentale og den fysiske. Robusthet er noe vi kan, noe vi gjør, og noe vi vet og tror på (Jørgensen, 2017, s. 25-26).

Det robuste barn dreier seg om å fastholde oppmerksomhet og konsentrasjon om en aktivitet til tross for motstand og krise, og barnet skal gjøres i stand til å tilpasse egen innsats. Dette er en styrke som utvikler seg til en karakteregenskap. Man skal bli solid og holdbar, takle små utfordringer og finne sin rolle i fellesskapet, og ikke bryte lett sammen uansett situasjon (Jørgensen, 2017, s. 23). Barnas viktigste karakterdannelse skjer gjennom kulturen. Det er gjennom kulturen de etablerer tillit til både seg selv og til verden, og finner sine grunnleggende verdier, lærer å takle utfordringer og å engasjere seg. Barna skaffer seg erfaringer og utvikler sine ressurser til robusthet i det sosiale liv (Jørgensen, 2017, s. 123).

Robusthet er noe barna skal lære ved å oppleve seg selv som noen som *kan* og *mestrer* noe. At barna skal bli robuste innebærer at de skal utvikle motstandskraft, hvor de skal kunne takle utfordringer og frustrasjon, og tåle nederlag. De skal ikke pakkes inn i bomull, men ansatte i barnehagen skal møte barnas følelser på en anerkjennende måte. Som barnehagelærere skal vi gi barn rom og støtte til å si sine meninger, og ingen følelser er “feil”. Samtidig skal de heller ikke skånes fra nederlag dersom de skal lære å tåle at nederlag er en uunngåelig og hverdagslig sak i livet (Jørgensen, 2017, s. 158-159).

4.0 Metode

Metode kan ses på som et verktøy eller et redskap, og brukes som en fremgangsmåte for å skaffe ny kunnskap og for å få svar på spørsmål innenfor et visst felt. Det handler om å innhente, organisere og tolke informasjon for å få kunnskap om det vi ønsker å få svar på i vår undersøkelse (Larsen, 2017, s. 17). I dette kapittelet gjør vi rede for hvilken metode vi har valgt, og hvordan vi har brukt metoden som fremgangsmåte. Vi reflekterer også rundt feilkilder ved bruk av metoden, samtidig som vi ser på etiske hensyn.

4.1 Valg av metode

Kvale & Brinkmann, i Bergsland og Jæger (2014), fastslår at det er viktig å innhente forhåndskunnskap om temaet man har valgt, før man velger metode for et bachelorprosjekt. Det er grunnleggende å klargjøre formålet med prosjektet, og avgjøre hvilken innsamlingsmetode som skal benyttes for å anskaffe den ønskede kunnskapen (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Problemstillingen vi valgte tilsa at informasjonen vi ønsket å innhente skulle være subjektiv, og ikke objektiv. Gjennom valget av metode hadde vi som mål å oppnå en forståelse og tolkning av den pedagogiske praksisen i tradisjonelle barnehager knyttet til bruken av friluftsliv. Den ønskede informasjonen til vår problemstilling resulterte i intervju som innsamlingsmetode, for å få bedre innsikt og forståelse av holdningene og tankene til våre respondenter i deres praksis.

4.2 Kvalitativ metode

Vi valgte kvalitativ metode til vårt prosjekt, i motsetning til kvantitativ metode som dreier seg om variabler som handler om tall og noe som er målbart. Kvalitativ metode brukes for å fange

opp meninger, erfaringer og opplevelser som ikke kan tallfestes eller måles (Dalland, 2017, s. 52). Metoden retter blikket mot hverdagshandlingene til mennesker i sin naturlige kontekst, og ved å ta i bruk en slik metode ønsker man å oppnå en forståelse av deltakernes perspektiv (Postholm, 2010, s. 17). Gjennom vår innsamlingsmetode hadde vi et ønske om å få et nærmere innblikk i menneskelige refleksjoner og erfaringer, i tillegg til kunnskaper og holdninger knyttet til vår problemstilling. Ved å utføre en kvalitativ undersøkelse, prøver man å få et tydeligere bilde av et område eller et felt, og undersøkelsen er ofte mer åpen. Det er lurt å tenke gjennom et par ting før man gjennomfører en kvalitativ undersøkelse, slik som: Hva vil jeg vite mer om? Hva sier teorien om temaet? Hvem er personen jeg skal intervju? (Larsen, 2017, s. 92).

4.2.1 Intervju som metode

De metodene som er mest brukt innenfor kvalitativ innsamling av data er observasjoner og intervjuer. Vi valgte, som nevnt tidligere, å bruke intervju som kvalitativ metode. Et intervju skaper en asymmetrisk relasjon, og det handler først og fremst om at initiativet til intervjuet kommer fra forskeren. Det er forskerens jobb å definere hva intervjuet handler om, og å stille spørsmål til respondenten (Larsen, 2017, s. 97-98). Et godt intervju vil gi oss materiale som er verdifullt og relevant, og som vil hjelpe oss å belyse problemstillingen vår (Dalland, 2017, s. 84). Intervju som metode går i dybden og får frem det som er spesielt eller avvikende. Det er preget av fleksibilitet uten faste svaralternativer, og fremstillingen tar sikte på å formidle forståelse og sammenheng (Dalland, 2017, s. 53). I fremstillingen ønsket vi å gi frihet til respondentene gjennom åpne spørsmål, og intervjuene ga oss muligheten til å lytte til respondentenes tanker og meninger.

4.3 Valg av respondenter

Valg av antall respondenter avhenger av det formålet vi har med undersøkelsen. I vårt tilfelle valgte vi å kontakte tre mulige respondenter på grunn av behovet for flere synspunkter og holdninger for å kunne besvare problemstillingen. Vi tok kontakt med tre barnehagelærere som vi hadde kjennskap til fra tidligere praksis, og som alle har ulike fordypninger. Valget falt på dem på grunn av at vi var kjent med og klar over at disse tre hadde forskjellige tanker og holdninger knyttet til vår problemstilling. Vi tok kontakt med respondentene gjennom e-post hvor vi informerte om vår bacheloroppgave, og det valgte temaet vi ønsket å intervju

om. De tre respondentene vi tok kontakt med var interessert i å stille til intervju, og de fikk dermed tilsendt et samtykkeskjema (Vedlegg 1) som skulle signeres før intervjuet.

4.4 Utforming av intervjuguide

Når man skal utarbeide en intervjuguide forbereder man seg faglig og mentalt på å møte respondenten (Dalland, 2017, s. 78). Det er viktig å skaffe seg en begrepsmessig og teoretisk forståelse av temaet som skal undersøkes, slik at man har et grunnlag for tilførsel og integrasjon av ny kunnskap. Hovedsaken når en intervjuguide skal forberedes er å besvare spørsmålene *hva* skal jeg spørre om, *hvorfor* disse spørsmålene og *hvordan* skal de formuleres? (Bergsland & Jæger, 2014, s. 70).

Intervjuguiden inneholdt bakgrunnsspørsmål om respondenten som innledning (Vedlegg 2). Videre formulerte vi spørsmål der respondentens meninger om tema innenfor problemstillingen belyses, etterfulgt av mer omfattende spørsmål knyttet til problemstillingen (Larsen, 2017, s. 101). Det ble tatt i bruk sentrale begreper fra problemstillingen vår, i tillegg til aktuell litteratur som inspirasjon da vi skulle utforme intervjuguiden. Vi valgte å sette opp spørsmålene systematisert i kategoriene rammeplanen, planlegging, voksenrollen, lek og læring, og robusthet. Vi utformet et semistrukturert intervju der spørsmålene var ferdig oppsatt i en intervjuguide. Et slikt intervju gir muligheten til å være fleksibel med rekkefølgen på spørsmålene som er satt opp, og gir rom for oppfølgingsspørsmål (Larsen, 2017, s. 99).

4.5 Intervjuene

Vi var alle tre til stede under intervjuene, og deltok i like stor grad i utspørringen. Vi utførte intervjuet ved bruk av lydopptak fordi vi ønsket å kunne gå tilbake til intervjuet for å lytte, transkribere og analysere svarene til respondentene. Før intervjuet startet, informerte vi respondentene om taushetsplikt og konfidensialitet. Respondentene ble også informert om at vi ville ta i bruk lydopptaket til å transkribere det, og at det ville bli slettet etterpå (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 213). Å gi denne informasjonen på forhånd kan være med på å bidra til økt tillit under intervjuet. For å få intervjusamtalene bedre strukturert for analyse, valgte vi å transkribere dem fra muntlig til skriftlig form. Det gjorde vi for å få en bedre oversikt, og for å kunne begynne på analysen så raskt som mulig (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 206).

4.6 Feilkilder og kildekritikk

Som nevnt tidligere, valgte vi å være alle tre til stede under intervjuene. Før intervjuene reflekterte vi over om det ville være mest gunstig å dele oss opp, eller om alle skulle stille til intervjuene samtidig. Vi bestemte oss for at alle skulle delta på de tre intervjuene for erfaringen sin del, i tillegg til at vi så rom for at jo flere vi var desto flere nyttige oppfølgingsspørsmål ville vi kunne stille gjennom intervjuet. I ettertid har vi reflektert over at antallet på deltakere i intervjuet ikke ville hatt noe påvirkning på den innsamlede dataen. Vi informerte før vi startet hvert intervju om årsaken til at vi alle var til stede, og respondentene var positive til det.

Før intervjuene hadde vi en oppfatning av at respondentene vi hadde valgt ut ville ha forskjellige tanker og holdninger rundt vår problemstilling knyttet til friluftsliv. Vi opplevde at en særskilt årsak til dette var i forhold til om man jobbet med småbarn eller med store barn. Responsen vi fikk totalt fra de tre respondentene ga oss et mangesidig bilde på hvordan ansatte i tradisjonelle barnehager arbeider sammen med barn i friluftsliv. Gjennom de ulike kategoriene i intervjuguiden kom det frem ulike tanker og holdninger som både var forventet og uforventet. Vi sitter igjen med et inntrykk av at respondentene selv fikk reflektere, og anerkjente områder innenfor temaet de ønsket å forbedre.

I etterkant av intervjuene har vi reflektert over tidspresset som oppsto, og hvordan det påvirket tidsrammene i intervjuene. Årsaken til at vi opplevde tidspress var på grunn av for kort tidsrom fra det første intervjuet til det andre, som var satt opp på samme dag. Dette resulterte i at vi ble noe ufokusert, og dermed ikke fikk stilt de oppfølgingsspørsmålene vi gjerne skulle ønsket til det første intervjuet. Det vi har lært etter gjennomførelsen av intervjuene er at forsinkelser oppstår, og dette er noe vi skulle ha tatt stilling til da vi satte opp to av intervjuene så tett.

4.7 Etikk

Validitet og reliabilitet er vurderingen man tar gjennom hele prosessen. I kvalitative studier handler validitet om *bekreftbarhet*, *troverdighet* og *overføringsverdi*. Bekreftbarhet handler om å kunne stille spørsmål som gir svar på undersøkelsen, og å bekrefte de funnene som er gjort for å trekke valide slutninger. Troverdighet handler om å vite at fortolkningene som er

gjort er gyldige for det som er studert, og å vise troverdighet rundt undersøkelsen. Overføringsverdiene handler om å bruke den kvalitative undersøkelsen til å overføre funn og fortolkninger videre til andre enn deltakere i undersøkelsen (Larsen, 2017, s. 94).

Før intervjuet tok sted fikk respondentene tilsendt et samtykkeskjema (Vedlegg 1) de skulle skrive under på. Dette inneholdt informasjon om undersøkelsens tema, vårt mål med intervjuet, frivillig deltakelse og muligheten til å trekke seg når som helst dersom respondenten selv ønsket dette. Vi informerte om at det ville bli foretatt lydopptak som ville bli transkribert og slettet samme dag, og at vi hadde taushetsplikt som ville ivareta anonymiteten til respondentene (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 213).

5.0 Presentasjon av resultat og drøfting

I dette kapittelet skal vi drøfte presentasjonen av resultatene våre sett i lys av teorien som er presentert i kapittel 3.0. Ut i fra temaene i teorikapittelet har vi igjen valgt å dele inn i flere underkapitler, slik at vi får belyst problemstillingen vår på best mulig måte.

5.1 Friluftsliv i barnehagen

Vi har valgt å starte med å presentere respondentenes forståelse og erfaring med begrepene friluftsliv og naturopplevelse. Deres forståelse og arbeid med friluftsliv og naturopplevelse som fremheves, blir utgangspunktet for besvarelsen av vår problemstilling.

De tre respondentene var enige i at begrepet friluftsliv for dem handler om å være utendørs. Selv om respondentene har samme forståelse av hva begrepet betyr, har de likevel forskjellige meninger om hva målet med friluftsliv i barnehagen er.

“Det handler om å bare være ute, uten å lage noen spesielle mål”

“Målet er å skaffe seg kunnskaper om friluftsliv og det som skjer ute, enten det er gjennom samlingsstund eller utendørs aktiviteter”

“Målet er at barna skal kunne bevege seg i naturen, og vi ønsker at barna skal like å være ute, og få en begynnende interesse for naturen og miljøet.”

Responsen fra respondentene samsvarer med teorien om at friluftsliv handler om fysisk aktivitet og opphold i friluft, hvor mennesket opplever miljøforandringer og naturopplevelser (Lundhaug og Neegaard, 2013, s. 61). De ulike målsettingene respondentene beskriver i sin egen planlegging rundt arbeid i friluftsliv, viser at arbeidet er noe barnehagen har rom for å selv kunne utdype og definere (Lundhaug og Neegaard, 2013, s. 68).

Alle respondentene påpekte at det til tider kan være utfordrende å utnytte friluftslivet og naturens kvaliteter for å oppnå ønskede pedagogiske og faglige mål. For å fremme barns utvikling gjennom lek og læring, må barnehagelærere ha kjennskap til kvalitetene i områdene rundt barnehagen og hvordan disse kan tas i bruk (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 71).

5.2 Naturopplevelse

Svarene var noe ulike da vi spurte respondentene om hva de legger i begrepet *naturopplevelse*. R1 mener naturopplevelse handler om barnas indre motivasjon til å få lage sine egne opplevelser. Dette vil da resultere i at det barna lærer vil feste seg bedre. R2 forteller at naturopplevelse er forskjellig fra person til person, og at det handler om den opplevelsen man selv har i naturen. Det kan være å grave, undre seg, utforske, kjenne og lukte på. R3 mener naturopplevelser kan være mye forskjellig, men at det i likhet med R2, handler om alt fra å klatre i et tre til å grave i jorda.

«En naturopplevelse handler om at barna skal bli trygge i omgivelsene, og at de skal kunne ta inn nye inntrykk».

Respondentenes ulike oppfatninger av begrepet naturopplevelse står i samsvar med teorien, som sier at det ikke finnes noe presist, endelig eller sant syn på naturen. Vi har flere ulike oppfatninger av natur og friluftsliv basert på hvem hvert individ er. Meningen med friluftslivet oppstår som kvalitet i møtet mellom mennesket og naturen gjennom aktivitetene i friluft (Mytting & Bischoff, 2018, s. 274). Selv om det ikke er noen presis definisjon på

naturopplevelse, står det nedskrevet i rammeplanen at barnehagen skal tilrettelegge for at barna får oppleve naturen som en arena for lek, undring, utforsking og læring gjennom mangfoldige naturopplevelser (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 52-53). Gjennom å la barna få undre seg, utforske og få lage egne opplevelser legger respondentene til rette for ulike naturopplevelser i tråd med innholdet i rammeplanen.

5.2.1 Spennende og rolig friluftsliv

R1 mener at det ikke er noe skille mellom det rolige og det spennende friluftsliv, begge skjer på samme plass.

«Her om dagen for eksempel, observerte jeg to gutter som klatret opp i det treet utenfor vinduet her. Som dere ser er det ganske høyt, og det er utfordrende for to barn i den alderen å komme seg til toppen av treet. Det er en viss risiko å klatre i et tre, men når de kom seg opp til toppen, ble de sittende der å snakke og kose seg».

R2 forteller at det rolige friluftsliv og det spennende friluftsliv kommer an på hvem man jobber sammen med. Som voksen må man se behov for tilrettelegging av det spennende friluftsliv, og man må legge til rette for hva hvert enkelt barn foretrekker. Barn må få lov til å gjøre noe spennende, da deres motoriske utvikling avhenger av det. R3 foretrekker et spennende og utfordrende friluftsliv, og det må være aktiviteter hvor barna får prøve ut og oppleve mestring.

Ut i fra svarene fra respondentene kom det frem ulike tanker i forhold til situasjon eller hva de foretrekker, hvor en av respondentene foretrekker en av delene fremfor den andre. I lys av teorien må profesjonelle barnehagelærere gi rom for både det rolige friluftsliv og det spennende friluftsliv, og legge til rette for disse kontrastene og opplevelsene de medfører (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 20). Et spennende friluftsliv preges av utfordring, mestring og spenning, og står i kontrast med det rolige friluftslivet (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 26). R1 påpeker at både det spennende og rolige friluftsliv skjer samtidig. Gjennom eksempelet over blir det belyst at selv om aktiviteter barn gjør har en ro over seg, kan det også kreve mye fra et barn, og det er disse øyeblikkene barnehagelæreren må sørge for (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 22).

5.2.2 Affordance

Respondentene mente at affordance er noe man som voksen må bli bedre på, og være mer åpen for. R1 sier at voksne ofte sliter med å se ting som noe annet enn det det er. Både R1 og R3 er tydelig på at barn har en mer åpen tankegang enn voksne, og at barns og voksnes naturopplevelse knyttet til affordance er veldig forskjellig. Barn er mer kroppslige, og utforsker på en helt annen måte enn voksne. R2 mener affordance ikke er vanskelig å bruke sammen med barna, men at man må være mer bevisst på egen rolle.

«Det er mye som ofte kan oppleves som et rot for de voksne, men som gjerne er lek for barna. Derfor kan voksne ofte ha lett for å stanse barna i deres utfoldelser».

«Jeg opplever at barna gjør turområdene mer spennende uten påvirkning av oss voksne».

«Vi voksne har for lite fokus på affordance. Som voksen må man bli mer bevisst på begrepet og på egen rolle for å "tøffe" barna opp gjennom deres medvirkning i det spennende friluftsliv».

Alle respondentene forstår affordance slik det er forklart i teorien. Gibson, som først brukte begrepet, bruker affordance som en forklaring på at hvert individ tiltrekkes av forskjellige elementer i miljøet (Gibson, 2015, s. 119). I teorien står det at barna finner en tilknytning til et sted eller en tilstedeværelse gjennom rolig aktivitet, og ser individuelle muligheter til stedet (Lundhaug og Neegaard, 2013, s. 24). Det står også at barnehagelærere må bruke observasjoner for å bli mer bevisst på de relasjonene barna har til miljøet. I tillegg må man som barnehagelærer sørge for at alle barn får en utfordring tilpasset sitt nivå (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 27). I samsvar med teorien er respondentene tydelige på at de må fokusere mer på hva som er innbydende for barna i naturen, og viktigheten med at hvert enkelt barn blir utfordret ut i fra deres forutsetninger.

5.3 Å lede ansatte og barn i friluftsliv

Det var ulike erfaringer og holdninger som ble belyst da vi snakket med respondentene om planlegging av både tur og aktiviteter på tur, og deres forhold til medarbeidernes væremåter.

På bakgrunn av respondentenes fokus vil vi se nærmere på hvordan de leder barn og ansatte i friluft med fokus på forventninger, holdninger og forutsetninger.

Da vi spurte respondentene om deres ønsker til de ansatte knyttet til arbeid i friluftsliv, hadde de ulike tanker og forventninger. R1 ønsker kollegaer som er modige og som tør å si fra, og som samtidig må være realistiske. De må ikke være styrt av ønsket om å være perfekt for å kunne fremstå bra for foreldrene, fordi dette går utover barnet. R2 ønsker at de ansatte på avdelingen gir barna rom for å undre seg på tur. I tillegg fortalte R2 at det er fullt mulig å gå til samme mål ved å bruke ti ulike veier, så lenge de voksne som leder turen er kreative og motiverte. I motsetning til R1 og R2, fortalte R3 at det er respondenten selv som oftest planlegger turer, men at ideer til turer og aktiviteter fra medarbeiderne er ønsket.

R1 og R2 er tydelige på at det viktigste er å se barnets behov og barnets beste, når planlegging og bestemmelser skal gjøres. I temaheftet om natur og miljø står det at man fanger barnets oppmerksomhet og nysgjerrighet ved å være en aktiv voksen (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 38).

«Jeg opplever ofte at det er et skille mellom det å være aktiv og ikke være aktiv hos de ansatte når vi kommer ut, og man ser også et tydelig kjønnsmessig skille. For meg, er det ute jeg føler at jeg får mest mulighet til å aktivere de barna som ikke trives så godt ute, som de gjør inne».

Engasjerte voksne skaper engasjerte barn (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 38). Begge respondentene er tydelig på at de ønsker at kollegaene deres mestrer å motivere barna, og på tur skal alle ansatte være påskrudd. Teorien sier at det er opp til de voksne hvordan barnehagehverdagen blir for barna, og personalet er barnehagens viktigste ressurs. Arbeidet med å nå barnehagens mål, blir påvirket av den enkeltes væremåte, kunnskaper, holdninger og interesser (Lysklett, 2013, s. 127). I forhold til holdninger, væremåter og interesser ser vi noen forskjeller mellom de tre respondentene. I motsetning til R3, ser R1 sjeldent hindringer dersom en tur er planlagt. Samtidig erfarer R2 at det er medarbeidernes holdninger som ofte er hindringer, som påvirker sin egen planlegging.

«Mange ansatte er for dårlige til å si: “Drit i den pausen, vi tar en time lengre tur”».

Dette kan sees i sammenheng med hva Lysklett, i Lundhaug og Neegaard (2013), forteller om at det er personalet som har den daglige kontakten med barna. Hver enkelt av de ansatte er like viktige ressurser for barna. Barnehagelæreren må vise engasjement og handling gjennom gjensidig engasjement, og alle i personalgruppen skal bidra til å planlegge arbeidet med friluftsliv gjennom sine kunnskaper og erfaringer. Personalet skal også bidra med engasjement *på tur*, som krever vilje til å møte ideer og meninger (Lundhaug og Neegaard, 2013, s. 128). Hvordan barnehagedagen blir for barna er opp til de voksne, samtidig som barna har rett til å ha en aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av virksomheten (Barnehageloven, 2005, § 3). Ved slike holdninger og engasjement i en personalgruppe, påvirker det barnets mulighet til å uttrykke sitt syn på den daglige virksomheten. I tillegg til at barna får være med på å medvirke og ta avgjørelser både før, under og etter turen.

Videre fortalte R1 at barna har frihet under ansvar med tydelige rammer på turområdet, og de får bevege seg der de ønsker så lenge de ser en voksen. Dette er en fast og enkel regel som barna skal ta stilling til. For at dette skal fungere kreves det god og konkret kommunikasjon mellom barn-voksne, barn-barn og de ansatte imellom.

«Det var for eksempel to gutter som gikk sammen da vi var på et kjent turområde i skogen et lite stykke fra barnehagen. Den ene gutten gjorde den andre oppmerksom på at de hadde gått for langt fordi de ikke så en voksen. Den andre gutten klatret opp i et tre, og sa: “Nå ser jeg en voksen”».

Slik frihet under ansvar med tydelige rammer fører til at barnehagen bidrar til barns utvikling gjennom samspill, dialog, lek og utforsking. Gjennom observasjoner blir barnas handlinger lagt merke til, og de ansatte tar stilling til barnas perspektiver (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 21). I slike tilfeller styrkes kvaliteten på turen ved at barna støttes i å kommunisere, forstå og skape mening, og hvor deres uttrykk blir anerkjent og verdsatt (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 23).

Dersom barnehagen får inn en vikar påpeker R1 at kvaliteten på turen blir dårligere. Muligheten for et nært og godt samspill med barna over tid blir en utfordring, og derfor er det bedre å holde seg i nærområdet av barnehagen på slike dager. R2 la frem at tiden på turene kan være en utfordring noen dager, og dermed opplever R2 at kvaliteten svekkes ved å bare gi barna en kortvarig glede ved å "måtte" utføre dagens tur. R3 påpeker at det største hinderet når turer skal planlegges er den knappe tiden før barna må tilbake til barnehagen for å sove. Viktigheten av trygghet for R3 gjør at turer blir avlyst eller flyttet, dersom det er sykdom blant de ansatte eller hvis en vikar blir satt inn.

For noen barnehagelærere kan enkelte situasjoner på tur oppleves ekstreme, mens for dem med mye erfaring og kompetanse kan slike situasjoner føles enklere å takle. R3 er heller en usikker fremfor en uerfaren barnehagelærer ettersom det bare planlegges turer som er forsvarlige og kjente, og bare dersom de er alle faste ansatte til stede. De to andre respondentene har kompetansen til å planlegge mer utfordrende turer. På den ene siden utfordres R1 heller av minimalt samspill med barna, mens R2 utfordres for det meste av tidspresset og må følge tiden på rutinene i barnehagehverdagen (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 124).

Vi tok utgangspunkt i Segers to lederstiler i Lundhaug og Neegaard (2013), veilederen og tursjefen, for å få rede på hvilken leder respondentene ser seg selv som. Svarene viser at alle respondentene vektlegger at nok voksne, nok kunnskap og fordelt ansvar er avgjørende for hvilken lederstil man velger.

«Det skal være en blanding. Det er ikke mulig å være en veileder dersom man ikke er en god tursjef. Når man er nok voksne og det er kontroll, går jeg over i en veiledningsrolle både for voksne og for barn».

«Det kommer an på hvilke ansatte jeg har med meg på tur. Dersom det er noen som tar på seg mer ansvar er det mer rom for å være veileder. Er det uerfarne assistenter eller vikarer som er med på turen, kreves det mer kontroll».

En annen respondent er avhengig av oversikt og faste ansatte tilstede for å slippe å føle på alt ansvaret selv.

«Jeg ser helt klart på meg selv som en tursjef. Jeg er en kontrollør og jeg liker å ha oversikt».

Svarene fra respondentene kan vi se i sammenheng med lederstilene til Seger, som definerer en veileder som en som følger barnas innspill og som er medopplevende med barna. En tursjef defineres som en som er administrerende, kontrollerende og opptatt av at handlinger skal gjennomføres korrekt. To av respondentene uttrykker at de ønsker å kunne praktisere begge lederstilene, men følelsen av kontroll avgjør hvilken rolle en inntar i situasjonen en møter. I følge teorien vil den ansvarlige bytte rolle ut i fra situasjonen den befinner seg i, og kompetansenivået den ansvarlige besitter (Lundhaug og Neegaard, 2013, s. 116). Den ene respondenten har mer erfaring med natur og friluftsliv og tar veilederrollen i større grad, i motsetning til de to andre respondentene.

5.4 Voksnes deltakelse i lek

Respondentene har samme oppfatning om at det er personen og situasjonen som avgjør i hvilken grad de ansatte involverer seg i leken sammen med barna i friluft. Samtidig hadde respondentene ulike oppfatninger av både egen og medarbeidernes rolle og posisjon i lek.

«Når barna drar hjem fra barnehagen er de inne 90% av tiden, det er derfor jeg føler en plikt til å gi dem gode opplevelser ute».

R1 er ikke opptatt av hvor mye man er i lek, men hvorfor man er i lek. I følge respondenten varierer det i hvilken grad de ansatte og en selv involverer seg i leken, ut i fra hva man liker og ikke liker. For å bli en god lekekamerat er det avgjørende å ha kunnskaper om barn, og kunnskaper om personlig egenopplevelse gjennom lek og aktivitet. Når en ansatt viser engasjement gjennom noe en selv synes er morsomt og behersker, vil dette smitte over på barna (Osnes, et al., 2015, s. 43). Respondenten har interesse for natur og friluft, og for å gi

barna best mulig opplevelse ute må man tenke gjennom hva man er god til, og hva som kan være spennende og moro for barna å lære.

R2 forteller at voksnes deltakelse i lek kommer an på hva slags turområde de befinner seg på. Respondenten opplever ofte at et hovedansvar i forhold til sikkerhet og kontroll er nødvendig, og at det dermed blir mindre prioritert å delta i leken.

«De voksne er gode på å oppfordre barna til lek og gjerne starte leken sammen med dem, men etterhvert skygger de ofte unna, noe som kan være både positivt og negativt».

Dette kan sees i sammenheng med det å innta en tilskuerrolle etterhvert som leken har kommet i gang, hvor en vil kunne følge med på sikkerhet. Samtidig som man kan gi oppmerksomhet gjennom å se på og kommentere det barna viser frem til de voksne (Osnes, et al., 2015, s. 39). Respondenten påpeker at frileken tar mye plass når de er på områder hvor kontroll er nødvendig for respondenter. Frileken har en viktig posisjon hvor barna selv styrer og initierer til lek, samtidig er de ansatte gode på å oppfordre barna til denne typen lek. Når initiativet kommer fra en voksen, kan barnet fortsatt oppfatte dette som lek ut i fra om aktivitetene føles morsomme for barnet (Osnes, et al., 2015, s. 41). Når den voksne setter i gang en lek, enten med enkeltbarn eller en hel barnegruppe, skapes det nysgjerrighet og felles interesse. Denne interessen kan barna bygge videre på, og den voksne kan trekke seg ut for å fortsette tilskuerrollen.

R3 sier at de voksne er flinke på å observere behovet til hvert enkelt barn, men at det ofte er en del voksne som heller snakker sammen enn å sette seg ned i leken. Dette blir begrunnet med at mange av de ansatte kanskje føler de mister oversikten dersom de skulle satt seg ned. Samtidig påpeker respondenter at det er viktig å være et støttende stillas, men at man også må kunne være bevisst på når de skal trekke seg unna.

«Det er alltid noen som trenger hjelp, men som voksne skal vi ikke overkjøre barna, fordi vi ønsker at de skal skape sine egne leker og finne vennskap gjennom lek».

Som teorien forteller, er det en fordel dersom personalet har gode egenopplevelser med lek. Dersom man som voksen ikke er fullt deltakende, vil barna fort legge merke til dette, og kvaliteten på leken vil reduseres (Osnes, et al., 2015, s. 43-44). Alle respondentene er enige i at kvaliteten på leken ikke synker dersom voksne er med, men at man må se an situasjonen, og vite når man skal trekke seg tilbake. Dette handler om å være bevisst på egen rolle, og være bevisst på barnets beste.

5.5 Risikolek

Da vi snakket med R1 om risikolek ble det påpekt at både risiko og motstand er nødvendig hvis man skal lære ordentlig. R1 fastslår at barn lærer best ved å gjøre, ikke ved å høre. R2 ser på risikolek som en sentral del av barns utvikling, og at ansatte må skaffe seg kunnskap om grensene til hvert enkelt barn.

«Barnehagen har spikersertifikat som alle førskolebarna skal få. Disse lå en gang litt synlig for en far, som spurte “Skal ungene bruke dette?”. Han virket engstelig fordi barnet hans aldri hadde tatt i en kniv».

I følge R2 er det barnehagens oppgave å formidle videre til foreldrene om at risikofylt lek er en del av barns utvikling. Det er også viktig for barna å oppleve risiko på hjemmefronten, og informere om hvilke forventninger barnet har til voksne når det er i risikofylt aktivitet. R3 har lik oppfatning som R2 når det kommer til viktigheten av å observere grensene til hvert enkelt barn, og hvordan de voksne ser på dette. R3 beretter at de ansatte kan bli mer bevisst på barns risikolek, og søke etter steder som er mer spennende og utfordrende.

«Risikolek handler om å vite at barnet kan mestre noe, for eksempel hiver jeg ikke et barn opp i et tre og sier “Kom deg ned”. Men dersom barnet velger å klatre opp i treet, må barnet også klare å komme seg ned. Barna skal også “tøffes” opp på det mentale. De skal ikke bare klatre opp og forvente at vi er der, men de skal kunne tenke “Hva skjer dersom jeg faller? Hvor langt er det egentlig ned?”».

Fordelen med risikolek er at barn tester ut sine egne grenser, hvor et sentralt utbytte er barns læringsprosess gjennom skadene barn pådrar seg i den fysiske aktiviteten de gjennomfører

(Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 32). Barns involvering rundt risikoelementer og i risikolek vil også styrke barnets motoriske utvikling, som fokuserer på kontroll og styring av bevegelsene hvert enkelt barn både utvikler og er avhengig av i ulike aktiviteter (Moser, 2010, s. 141).

«Når det regner eller er kaldt ute, kan barn oppleve det som mer utfordrende og for eksempel balansere eller klatre. De eldre barna vet blant annet at de må ta av seg vottene for å få et godt grep når de skal klatre i trær. Etter hvert som barna blir eldre vil de lære gjennom skadene de pådrar seg i slike situasjoner. Barn utvikler deres forståelse av motorisk koordinering ved "å gjøre" ikke bare ved "å høre"».

Motorisk utvikling foregår i en aldersrelatert utvikling hos barnet, og skjer når barnet er modent for det. Etter hvert som barnet blir eldre vil bevegelsene komme av seg selv og barnets motoriske atferd og bevegelsesferdigheter endres over tid. Vi kan se en sammenheng med eksempelet over og det teorien forteller, om at øvelse og praksis står sentralt for at barnet skal tilegne seg disse motoriske ferdighetene (Osnes, et al., 2015, s. 117-118). Ved å observere hvert enkelt barn blir det enklere for de voksne å tolke når barn trenger støtte, både fysisk og psykisk. Dette vil bidra til at barn utvikler en tro på egen mestring og får kjenne på personlig utvikling (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 30).

5.6 Læring gjennom friluftsliv

R1 fastslår at lek, undring, utforskning og læring gjennom naturopplevelser er viktig, men det kan være utfordrende fordi voksne er mindre undrende og nysgjerrige enn barn. R1 presiserer at det er et klart skille på kjønnsrollene etter hvem som er aktiv ute og inne, og det er forskjell på hvordan den enkelte ansatte bidrar til naturopplevelser og læring gjennom friluftsliv.

«Når vi er ute på en dag hvor det pøsregner, kan man enten si "Nå må du ikke gå der og der for da blir du våt". Eller vi kan si "Hvor mange dammer kan vi hoppe i, og hvor våt kan vi bli?", og heller gå inn litt tidligere og få tid til å skifte alle ungene. Vi snakker om at det er iskaldt ute, og har en opplevelse av at det er farlig. Vi snakker om hvor farlig alt er, og så sier vi til barna at "Nå skal vi ut å ha det gøy". Det

språklige er veldig viktig, og hvis man er bevisst på det, blir barna mer glad i å være ute».

Som barnehagelærer bidrar R1 til at barna får gode opplevelser med friluftsliv og naturens mangfold året rundt ved å ikke tenke fag, og heller fokusere på språk og benevning av hva de gjør.

R1 påpeker at barns medvirkning gjennom valg av turområde er et sentral fokus, og videre å ha samtaler med barna hvor de forklarer og snakker om hvordan opplevelsene på området var. R2 ønsker at barna skal ha opplevelser i nærområdet og tilegne seg kunnskap gjennom å undre seg mest mulig. De to respondentene fremhever begge at de er opptatt av å ha daglige samtaler både ute og inne. R2 har spesielt fokus på at naturen er mer enn å bare være utenfor. Når det gjelder lek, undring, utforskning og læring gjennom naturopplevelser, er det barnas interesser som vektlegges for R2.

«Vi er opptatt av at barna skal kjenne mestring og anerkjennelse i det de gjør. Dette trenger ikke nødvendigvis å skje gjennom for eksempel spikking, men vi ønsker å bygge selvtillit og god selvfølelse hos barna og i naturen. Det inkluderer å gi omsorg og rom til å bevege seg fritt. Barnas interesser spiller inn på de avgjørelsene som tas, vi tvinger aldri barna med på tur hvis de ikke ønsker det. Gjennom å bruke hjelpemidler, for eksempel en bok eller andre aktiviteter innenfra, ønsker vi å skape nye og motiverende lærings situasjoner for barna utendørs».

Respondenten uttrykker at selv om de ønsker å ha daglige samtaler for å bearbeide de inntrykkene og den undringen som har oppstått på turen, er tiden ofte et hinder. På grunn av dette, vektlegger respondenten gode voksne som er flinke til å ha samtaler til og fra turen. Samtidig prøver de å ta opplevelsene barna får inn i hverdagslige situasjoner, repetere og skape en rød tråd basert på barnas interesser.

Gjennom både formelle og uformelle lærings situasjoner kan man skape tanker hos barna og stille spørsmål som skaper undring (Magnussen, 2018, s. 123). Lærings situasjonene kan forsterkes ved at barn får anledning til å sette egne ord på og reflektere rundt opplevelsene

deres. Slike refleksjoner kan brukes mellom barnehagelærer og barnegruppen for å forsterke læringen og sette barnas opplevelser inn i et større perspektiv (Andersen, 2018, s. 200). På grunn av mangel på tid i en hektisk barnehagehverdag, poengterer respondenten viktigheten med gode voksne som samtalepartnere når de befinner seg i naturen eller på andre turområder. Rammeplanen forteller at personalet i barnehagen skal sette av tid til å la barna stille spørsmål og reflektere sammen med de voksne, og ha samtaler om det de har erfart eller opplevd (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 52-53).

R3 fortalte at det har tidligere vært mer fokus på de ulike fagområdene knyttet til temaet i årsplanen, men nå er det gjerne bare nevnt i månedsplanen til hver avdeling. R3 synes det er enklere å fokusere på natur og friluftsliv dersom det står i årsplanen, men også at de er flinkere til å gå på tur nå som våren nærmer seg.

«Da er det artig å undersøke hva som skjer med naturen når våren kommer. Vi prøver å bruke naturen og naturmaterialer i kreative settinger for å gi barna betydningsfulle opplevelser».

Det som vektlegges for at barna skal få en god opplevelse året rundt er først og fremst at de voksne er på plass, slik at turen kan bli gjennomført. R3 påpekte at de er gode på å undre seg når de er i naturen, men R3 sier også at både lek, undring, utforskning og læring ute i barnehagen er noe de kan bli bedre på.

«Jeg tar meg selv i å ofte tenke: “Kan vi gjøre dette med de små? Kommer de til å forstå hva som foregår?” i forhold til prosjekter eller aktiviteter i naturen»

Det er blitt forsket på om hvorvidt de yngste barna i barnehagen får for lite igjen for utetiden. Forskningsprosjektet «Blikk for barn» tar utgangspunkt i ulike sider ved omsorg, lek og læring for de yngste barna i barnehagen. Forskerne ser for lite motivasjon til bevegelse, oppdagelse, utforskning, utfordring og benevning i barnehagen. Altså elementer som bidrar til aktiv læring (Sandgrind, 2017). Holdningen som er nevnt over er ikke uvanlig, men det er en holdning forskerne mener mange gjerne må endre på.

Kun 28% av barnehagene i forskningsprosjektet klarer å bruke natur og vitenskap med daglige opplevelser med for eksempel planter og dyr. Det vil si at hele 72% av barnehagene er for dårlige på dette. Selv om noen av barnehagene er dyktige på utendørs opplevelser i naturen, er det lite bevisst bruk av naturfag og det er lite som er tilrettelagt for barna mellom 0 og 3 år. De minste barna er i den fasen hvor de hele tiden skal lære og utvikle seg, og derfor er det viktig at de voksne i barnehagen stimulerer til dette (Sandgrind, 2017).

5.6.1 Robusthet

Robusthet er et begrep alle respondentene har kjennskap til, men alle tre har noe ulik oppfatning av hvordan barns robusthet styrkes i forskjellige settinger i friluft.

«Dette med spikking og hogging av ved er et godt eksempel. Man legger opp til en aktivitet som mange ser på som farlig, og av den grunn blir oppfattet av barnet som spennende. Det gjør at aktiviteten får en høy status, som de er villig til å legge ned mye tid for å mestre».

«Jeg tenker det er kjempeviktig at vi anerkjenner barna for den de er, men og at de klarer det selv. Vi støtter og roser dem når de klarer ting».

R1 og R3 har ulike holdninger til begrepet robusthet, som tilsynelatende kan fremstå som motsetninger. Årsaken for dette kan være aldersforskjellen på barnegruppene til de to respondentene, hvor R1 har ansvar for de eldste barna og R3 har ansvar for de yngste barna. R1 har fokus på motstand og risiko når barns robusthet skal dyrkes i barnehagen, og det skal være settinger som fremstår som farlige og spennende. Aktiviteter som styrker barns robusthet skal være tidkrevende slik at barn får kjenne på mestring og personlig utvikling. Samtidig påpeker R1 viktigheten av være bevisst på voksenrollen for å finne aktiviteter som er akkurat passe krevende for hvert enkelt barn. R3 arbeider som sagt sammen med de yngste barna, og dermed blir det mer fokus på voksenrollen i samspill med barna for å bygge på barnas robusthet. Tilbakemeldinger og anerkjennelse står sentralt i alle situasjoner, for eksempel under barns påkledning eller når et barn klatrer. Gjennom gode samtaler med barna hvor voksne støtter og roser dem, blir barns selvstendighet og robusthet styrket

Respondentenes motsatte holdninger til å gjøre barn robuste kan sees i sammenheng med Jørgensen i Breivik (2001), som sier at barn skal utvikle motstandskraft slik at de takler utfordringer de møter på og frustrasjon de kan kjenne på. Teorien påpeker at man ikke skal pakke barna inn i bomull, og aktiviteter som R1 forklarer som farlige for barn er en stor del av deres allsidige utvikling. Samtidig legger innholdet i robusthet vekt på å møte barnas følelser på en anerkjennende måte, slik som R3 påpeker at de gjør i hverdagen. R1 vektlegger motstand og risiko for hvert enkelt barn i sitt arbeid. For å bli mer robust må man være villig til å utsette seg selv for eventuelle farer for å lære, og for å oppleve mestring (Breivik, 2001, s. 157). Den voksenrollen begge respondentene beskriver står i samsvar med at barnehagelærere skal støtte barna og gi de rom for å si sine egne meninger. Samtidig er nederlag en hverdagslig sak, noe barn skal lære seg å tåle. Barn skal få oppleve seg selv som individ som mestrer og kan, og dette er noe de lærer gjennom erfaringer slik at robusthet utvikler seg til å bli en egen karakteregenskap (Jørgensen, 2017, s. 158-159).

R2 har en bevisst bruk av metode for å utvikle robusthet for at barnet skal oppleve mestring, opparbeide mental styrke og utholdenhet. Respondenten utdyper dette med at de legger mest fokus på å gjøre førskolebarna robuste, og at det er noe de bruker lenger tid på.

«Vi ønsker ikke å pøse på med alt på en gang, vi ønsker å gi barna erfaringer med å takle og bli sliten eller stå i de situasjonene de befinner seg i. Vi øker bemanning på lange turer og passer på at de voksne har god tålmodighet og er klare for å motivere. Man kan jo selvfølgelig være strenge for å motivere, men hva sier det om pedagogikken vår? Hva med barnets stemme og vår verdikonflikt?»

R2 fokuserer på mental styrke og utholdenhet, og dette kan sees i sammenheng med at barna skal bli holdbare og solide. Barn skal takle små utfordringer uten å bryte lett sammen (Jørgensen, 2017, s. 23). Den mentale innstillingen R2 vektlegger er en del av robustheten barn utvikler, og som setter preg på væremåten både mentalt og fysisk. Barn skal vite at de kan, de gjør, de vet, og samtidig tro på dette (Jørgensen, 2017, s. 25-26). Gjennom kulturen og det sosiale, opparbeides det tillit til seg selv og til de rundt. Denne tilliten er avgjørende for å kunne engasjere seg og å lære å takle utfordringene R2 fokuserer på (Jørgensen, 2017, s. 123).

6.0 Avslutning

Da vi startet med denne undersøkelsen var målet å få mer innsikt i hvilke holdninger barnehagelærere i tre tradisjonelle barnehager har til friluftsliv for å fremme barns utvikling gjennom lek og læring. Gjennom vår presentasjon av funnene knyttet opp mot teori har vi belyst tre ulike holdninger fra barnehagelærere koblet til deres erfaringer, kunnskaper og kompetanse innenfor temaet. I friluftsliv utvikler barn seg gjennom lek og læring ved at de voksne kjenner til kvalitetene i sitt nærområde rundt barnehagen, og at de legger til rette for aktiviteter som er tilpasset hvert enkelt barns forutsetninger. Respondentene hadde ansvar for forskjellige aldersgrupper, noe som ga oss mer innsikt i hvordan hver enkelt av de voksne ser muligheter i forhold til begrensninger. Den ene respondenten fastslo at det lå mange muligheter til rette på tur sammen med en barnegruppe, uavhengig av alder, antall voksne og vær. I motsetning til en annen respondent, som ga uttrykk for at det var mer begrensninger på grunn av alderen på sin barnegruppe, i tillegg til hvilestund og følelsen av mangel på trygghet tilknyttet sykdom og vikarer. Respondentenes holdninger til lek og læring i friluftsliv ga oss grunnlaget for vår presentasjon av resultatene i forhold til hvordan barns utvikling blir fremmet, hvor en tydelig leder ligger til grunn.

Resultatene viser at lek i friluft varierer ut i fra person og situasjon, og respondentene beskriver holdninger som er variert i forhold til deres personlige egenopplevelser og kompetanse knyttet til temaet. Voksnes deltakelse i lek handler om hvorfor man er i lek, ikke hvor mye, og man har en plikt til å gi barn gode opplevelser ute. Å delta i lek handler om området man befinner seg på, hvor sikkerhet og kontroll er faktorer som spiller inn på den voksnes deltakelse. Risikolek er nødvendig for å lære og utvikle seg, og som voksen må man ha kunnskap om barns interesser og grenser.

Barns utvikling gjennom læring avhenger av at de voksne er opptatt av samtaler før, under og etter ulike turer og aktiviteter i friluft. Det blir påpekt at utfordringer rundt barns læring i friluft dreier seg stort sett om at de voksne er mindre undrende og nysgjerrige enn barn. Samtidig kan følelsen av tidspress være en utfordring rundt ulike opplegg, som kan føre til at samtale før og etter blir begrenset. Likevel er det viktig å prøve og ta med opplevelsene barna får inn i hverdagslige situasjoner, repetere og skape en rød tråd basert på barnas interesser. Gjennom vår undersøkelse kommer det tydelig frem at en av respondentene ofte stiller seg kritisk til hva barna kan gjøre og hva de forstår, på grunn av alder. Som

barnehagelærer må man være bevisst på at innholdet i rammeplanen skal gjennomføres, og de ulike fagområdene skal ligge til grunn for barns allsidige utvikling uavhengig av alder.

Problemstillingen *“Hvilke holdninger har barnehagelærere i tre tradisjonelle barnehager til friluftsliv for å fremme barns utvikling gjennom lek og læring?”* representerer tre ulike holdninger som gir et bilde av varierte måter å arbeide med friluft i barnehagen. Det finnes mye teori som omhandler temaet i vår undersøkelse, men likevel finnes det ingen konkrete svar på vår problemstilling. Gjennom den valgte metoden har vi presentert holdninger som kommer fra menneskelige erfaringer, refleksjoner og kunnskaper. Disse er gitt til oss av respondenter med lang arbeidserfaring i barnehage. Gjennom denne undersøkelsen har vi opplevd å få mer kunnskap om friluftsliv og større forståelse for arbeidet som skal gjennomføres i barnehagen knyttet til temaet. Vi håper undersøkelsen vil bidra til økt bevissthet rundt forskjellige voksenroller og holdninger som påvirker barns utvikling gjennom lek og læring i friluftsliv.

7.0 Litteraturliste

Andersen, S. (2018). Guiding i polare strøk. I Magnussen, L. I. & Vold, T. (Red.), *Friluftsliv og guiding i natur: Teori og praksis* (s. 200). Oslo: Universitetsforlaget

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. Bergsland, M. D. & Jæger, H. (red.), *Bacheloroppgaven i Barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm AS

Breivik, G. (2001). *Sug i magen og livskvalitet*. Oslo: Tiden Norsk Forlag A/S

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Gibson, J. J. (2015). *The Ecological Approach to Visual Perception*.

Jensen, M. & Osnes, H. (2009). *Kroppen i lek og læring: Sirkus i barnehage og skole*. Bergen: fagbokforlaget

Jørgensen, P. S. (2017). *Robuste barn*. Oslo: Cappelen Damm AS

Kunnskapsdepartementet. (2006). *Temahefte – om natur og miljø*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/290161-temahefte_om_natur_og_miljo.pdf

Kunnskapsdepartementet. (2015-2016). *Friluftsliv: Natur som kilde til helse og livskvalitet*. (Meld. St. 18 2015-2016). Hentet fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/9147361515a74ec8822c8dac5f43a95a/no/pdfs/stm2_01520160018000dddpdfs.pdf

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode*. (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Lov om barnehager (barnehageloven) (2005). *Barns rett til medvirkning* ([LOV-1995-05-05-19](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64#KAPITTEL_2)). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64#KAPITTEL_2

Lundhaug, T. & Neegaard, H. R. (2013). *Friluftsliv og uteliv: I barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm AS

Lysklett, O. B. (2013). *Ute hele uka: Natur- og friluftsbarnhagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Løvold, H. S. (2018). Flyt og indre motivasjon. I Magnussen, L. I. & Vold, T. (Red.), *Friluftsliv og guiding i natur: Teori og praksis* (s. 46). Oslo: Universitetsforlaget

Magnussen, L. I. (2018). Lek, mening og danning. I Magnussen, L. I. & Vold, T. (Red.), *Friluftsliv og guiding i natur: Teori og praksis* (s. 36). Oslo: Universitetsforlaget

Magnussen, L. I. (2018). Lær! Forståelse og ferdigheter i friluftsliv. I Magnussen, L. I. & Vold, T. (Red.), *Friluftsliv og guiding i natur: Teori og praksis* (s. 24). Oslo: Universitetsforlaget

Magnussen, L. I. (2018). Veileder i natur - en innføring. I Magnussen, L. I. & Vold, T. (Red.), *Friluftsliv og guiding i natur: Teori og praksis* (s. 123). Oslo: Universitetsforlaget

Moen, C. H. (2018). Rollemodeller og #turjenter i friluftslivet. I Magnussen, L. I. & Vold, T. (Red.), *Friluftsliv og guiding i natur: Teori og praksis* (s. 210). Oslo: Universitetsforlaget

Moser, T. (2010). Motorikk, utvikling og læring - en kort innføring i grunnleggende begreper og forståelser. I E. B. H., Sandseter, T. L., Hagen & T. Moser (Red.), *Kroppslighet i barnehagen: Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (s. 126-148). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Osnes, H., Skaug, H. N. & Kaarby, K. M. E. (2015). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen* (2. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget

Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget

Sandgrind, S. W. (2017, 11. oktober). «Blikk for barn»: Forskere mener de minste barna i barnehagen får for lite igjen for utetiden. *Barnehage.no*. Hentet fra:
https://www.barnehage.no/artikler/blikk-for-barn-forskere-mener-de-minste-barna-i-barnehagen-far-for-lite-igjen-for-utetiden/427195?fbclid=IwAR0ol_nt4emqJf_5EIKjILNbdqsRPkIShpaFV0t7vjQfdGoP8dIUU_QK0_hs

Utdanningsforbundet. (2019, 8. mai). Barnehagelærer. Hentet fra:
<https://utdanning.no/yrker/beskrivelse/barnehagelaerer#yrke>

8.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Samtykkeskjema

Forespørsel om å delta i vårt forskningsprosjekt om

” Bruk av friluftsliv og natur i barnehagen ”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å forske på i hvilken grad de voksne, og da spesielt pedagogiske ledere, tar i bruk friluftslivet som en del av lek og læring i hverdagen og hvorvidt friluftsliv vektlegges i barnehagehverdagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med vårt prosjekt er å få et innblikk i hvordan de voksne praktiserer og bruker friluftslivet i de ulike aldersgruppene. I vår bacheloroppgave ønsker vi å belyse hvordan de voksne i noen utvalgte tradisjonelle barnehager arbeider for at barn skal få best mulig utbytte innenfor lek og læring i friluftslivet både i og utenfor barnehagens område. Problemstillingen i vårt prosjekt handler om hvordan personalet i en tradisjonell barnehage ser muligheter og begrensninger i friluftslivet. I følge rammeplanen skal en barnehage arbeide for at barna får best mulig utbytte for lek og læring, og gjennom vår problemstilling vil vi få et innblikk i hvor gunstig de voksne arbeider for å oppnå det i friluftslivet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

I dette forskningsprosjektet er vi tre studenter som har valgt å ta kontakt med hver vår pedagogiske leder fra tidligere praksisbarnehager for et intervju.

Vi ønsker å intervju deg som pedagogisk leder til dette forskningsprosjektet basert på tidligere erfaringer i praksis hos dere. Grunnlaget for at vi velger å ta kontakt med deg er basert på stor tilfredshet av faglig innhold i praksisperioden og din kunnskapsformidling. Dette bidro til et positivt samarbeid som medførte til gode praksisoppgaver og refleksjoner gjennom praksisperioden.

Hva innebærer det for deg å delta?

Vi har valgt å bruke kvalitativt intervju som metode. Grunnen til at vi velger kvalitativ metode er fordi vi ønsker å få et nærmere innblikk i menneskelige refleksjoner og erfaringer, i tillegg til kunnskaper og holdninger knyttet til vårt tema.

Hvis du velger å delta i dette prosjektet, innebærer det at du svarer på spørsmålene vi har formulert med utgangspunkt i vår problemstilling. Vi ønsker at du setter av en time, men vi regner med at intervjuet vil vare i ca. 45 minutter. Intervjuet vil ha fokus på de ansattes bruk av naturen og friluftslivet, med spørsmål som omhandler:

- Voksenrollen - Profesjonskompetanse, personlige egenskaper og involvering
- Lek og læring
- Planlegging og rutiner
- Barns medvirkning
- Grensesetting
- Robusthet

Dine svar fra intervjuet blir registrert med lydopptak på telefon som blir transkribert og slettet samme dag som intervjuet blir foretatt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- De som vil ha tilgang ved behandlingsansvarlig institusjon er:
  - Prosjektgruppe:
    - 126
    - 147
    - 253
  - Veileder:
    - *Karen Klepsvik*
- Navn og kontaktopplysninger vil bli erstattet med fiktive navn, og alt vil bli slettet etter bruk.

Deltakere vil ikke kunne bli gjenkjent i en eventuell publikasjon.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31.05.19. Etter avsluttet prosjekt vil alt av informasjon og lydopptak slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke av dette skjemaet.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen på Vestlandet ved veileder Karen Klepsvik.
  - Email: kkl@hvl.no
  - Telefon: +47 55 58 59 01 / + 41 48 78 96

- Vårt personvernombud: NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Eventuelt student

(Forsker/veileder)

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “Bruk av friluftsliv og natur i barnehagehverdagen”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i et kvalitativt intervju
- Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 31.05.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

SPØRSMÅL TIL INTERVJU

FORELØPIG PROBLEMSTILLING:

I hvilken grad bruker de ansatte i tradisjonelle barnehager friluftslivet for å fremme barns utvikling, lek og læring?

Introduksjonsspørsmål

- Hvor lenge har du jobbet i barnehage/som barnehagelærer?
  - Hvilken utdanning har du? Hvilken fordypning har du?
  - Hvor lenge har du jobbet i denne barnehagen?
  - Eventuelt, har du erfaringer fra andre barnehager?
- Hvilken aldersgruppe jobber du med?
- Hvor mange faste ansatte er dere på avdelingen?
- Som fortalt er vårt tema friluftsliv og voksenrollen. Vi lurte generelt på hvor mange turer dere har som mål og gjennomføre i uka? Eksempler på friluftserfaringer dere gir barna?
- Kan du beskrive nærområdet deres?
- Hva legger du i begrepet ”friluftsliv”?

Rammeplanen

1. Under fagområdet Natur, miljø og teknologi i rammeplanen står det at gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna får gode opplevelser med friluftsliv og naturens mangfold året rundt.
  - På hvilken måte bidrar du som pedagogisk leder med dette?
  - Hvilke elementer er viktig for at barna skal få en god opplevelse året rundt?
2. Er det viktig for dere med lek, undring, utforskning og læring gjennom naturopplevelser? Er det noen av disse dere kan bli bedre på?

Planlegging

3. Litteraturen sier at opphold og aktivitet i naturen har verdi i seg selv, hva legger du mest vekt på når du planlegger turer eller andre aktiviteter i friluftslivet?

- Hvilke egenskaper ønsker du at dine kolleger skal ha i forhold til planlegging og arbeid med friluftsliv?

4. De forberedelsene som er gjort idet en går ut, bestemmer en stor del av hvordan utedagen blir både for barna og personalet. Hvilke rutiner vil du legge vekt på dersom du skal ha med deg en gruppe barnehagebarn ut i naturen? (planlegging, påkledning, rutiner for å samle barnegruppen på tur)

5. Hva er viktige forutsetninger for deg før du tar med deg en barnegruppe på tur? Varierer det ut ifra alder?

- Selv om turen er spontan, blir det alltid gjort risikovurderinger? (Sykdom, vikar, vær)

6. Har dere som regel faste lekeplasser eller turmål, eller pleier dere å utforske nye steder?

- Isåfall, hvilke faktorer mener du er viktig å tenke på når man kommer til et nytt område både med en barnegruppe eller før i forhold til planlegging? Kan barna inkluderes i disse faktorene? (lære hva de bør holde seg unna, og hva de må varsle de voksne om)

Voksenrollen

7. Ser du på deg selv som en veileder på tur, eller en tursjef? (Veileder: nyskaper, utvikler, inspirator, lange perspektiver. Tursjef: administrator, forvalter, kontrollør, kortsiktig perspektiv).

- Kan man være begge?

8. Er dere opptatt av å ha samtaler med barna (før og etter) og reflektere sammen om det dere erfarer og opplever på tur?

9. På hvilke måter involverer du deg i lek med barna når dere er på tur i forhold til når dere er på uteområdet i barnehagen?

- Det har vært diskutert at aktivitetsnivået hos barna synker når voksne styrer aktiviteten. Ser du noen fordeler eller ulemper med å styre aktiviteten?

Lek og læring

10. Merker du forskjell på barnas lek ut i fra om de er ute i naturen eller inne?

Merker du forskjell på de voksnes deltakelse i barnas lek inne i forhold til ute?

(glede, mestring, inkludering, læring, nysgjerrighet)

11. På hvilken måte bruker du din profesjonskompetanse for å fremme barns læring i naturen?

12. Hva legger du i begrepet naturopplevelse?

- Ser du forskjell på barns og voksnes naturopplevelse i forhold til affordances?

13. Foretrekker du det rolige friluftslivet som er preget av lek, ro, konsentrasjon og krever lite utstyr, eller det spennende friluftslivet med spenning, utfordring, mestring, risikolek og kaos lek dominerer?

14. Dersom vi skal lære oss å mestre, må vi være villige til å utsette oss for mulige farer, og til å eksponere oss. Hvordan ser du på risikolek i forhold til barns utvikling, lek og læring?

15. Hvilke ressurser tar dere i bruk/har dere tilgang til i de forskjellige årstidene?

- Er det noen aktiviteter du mener fungerer best i forhold til årstidene?

Robusthet

16. Er du kjent med begrepet "Robusthet"?

Det robuste barn dreier seg om å fastholde vår oppmerksomhet og konsentrasjon om en aktivitet til tross for motstand og krise, og gjør oss i stand til å tilpasse innsats. Dette er en styrke som utvikler seg til en karakteregenskap. Man skal bli solid og holdbar, takle små utfordringer og finne sin rolle i fellesskapet, og ikke bryte lett sammen uansett situasjon.

17. Kulturen er viktig for karakterdannelse hvor barna etablerer tillit, finner grunnleggende verdier, takler utfordringer og engasjerer seg. Den sosiale kulturen gir erfaringer som utvikler ressurser til robusthet, for eksempel, mental styrke, å ikke gi opp, være konsentrert, styrke til å oppnå frigjøring i glede, trivsel, utholdenhet og pågangsmot. Hvordan bruker du, eller kan du bruke friluftslivet til å styrke disse ressursene hos barnet?